

saveznom zakonodavstvu, ljudsko dostojanstvo, te ustavna definicija političkog i socijalnog uređenja).

Treća strategija zalaže se za otvoreno ustavno konfrontiranje sa elementima dominantne kulture ili sa elementima nasleđa prošlosti za koje se smatra da su nelegitimni u perspektivi univerzalnih vrednosti, ili da su nespojivi sa ciljem institucionalne afirmacije demokratije. Jedan primer je prosvetiteljsko konstitucionalno razdvajanje crkve od države. Drugi primer je opet nemački: nakon godina masovnog zločina i terora koje je proizveo režim podržan od strane velikog broja Nemaca, ustavotvorci su odlučili da ustavni sistem ne zasnuju ni na načelu narodne suverenosti ni na nacionalnom identitetu. Ovi klasični osnovi ustavnog identiteta političke zajednice odbačeni su zato što ih je nacizam kompromitovao. Kao alternativni osnov ustavnog identiteta uveden je princip nepovredivosti ljudskog dostojanstva. Ovaj princip definisan je kao dužnost svih i svakog da afirmišu neotuđivost i nepovredivost ljudskih prava. Ustavna egzegeza pokazuje da stanovnici Nemačke postaju "nemački narod" tek kroz prihvatanje ove moralne dužnosti.

Vraćajući se na kraju Srbiji u perspektivi pomenutih ustavotvornih pitanja (zašto, kada, ko, kako, šta) i ostavljajući po strani njihovu ozbiljnu analizu,⁶ želim samo da još jednom ukažem na par problema koje su pokrenuli Dubravka i Dejan u njihovim izlaganjima. Prvo, pitanja zašto i kada idu zajedno. Na primer, pretpostavimo da mi koji smo okupljeni oko Peščanika smatramo da postoji potreba da napišemo jedan model ustava. Možemo reći da ta potreba postoji danas, zato što je društvo u krizi koja zahteva odgovore, što bi uključivalo i ustavnu reformu. Ili, možemo reći da potreba za novim ustavom postoji danas, zato što smo se složili da je „završena jedna epoha“, te da je neophodno pravno definisati koordinate nove epohe. Bitno je međutim uočiti da „kriza“ i „kraj epohe“ nisu sinonimi, odnosno da svaka ustavotvorna intencija zahteva jasnu dijagnozu. Ustavi se gotovo uvek pišu pod pritiskom izvanrednih okolnosti. Ovo se ne može izbeći, ali važno je da se složimo oko identifikacije karaktera problema, te naročito oko toga kako ćemo integrisati naše univerzalističke moralne i političke preference sa refleksijom na datost.

Drugo pitanje tiče se aktera i procesa ustavotvorstva. Mi se možemo složiti da bi bilo dobro da pripremimo jedan model ustava (ovaj je autor već jednom učestvovao u takvom preduzeću i rado bi se opet na takvom poslu udružio sa ljudima oko Peščanika), ali moramo biti svesni ograničenja takve vežbe. Drugim rečima, neophodna je svest o jazu između (eventualnog) autoriteta našeg znanja, s jedne strane, te socijalnog i pravno-političkog autoriteta ustavne inicijative. U meri u kojoj legitimno ustavotvorstvo zahteva da težimo ka „preklapajućem konsenzusu“ u društvu, odnosno u meri u kojoj nema legitimnog ustava bez inkluzivnog procesa njegove pripreme, kvalitet naše eventualne inicijative ne zavisi samo, ni prvenstveno, od kvaliteta rešenja koje smo sposobni da ponudimo. Kritično je važno da li ćemo naći partnere za razgovor.

Pravosudna akademija kao jedini način ulaska u pravosuđe

SOFIJA MANDIĆ

Srbija se u postupku evropskih integracija obavezala na uspostavljanje pravosuđa lišenog političkog uticaja. Krajnji cilj uspostavljanja nezavisnosti pravosuđa je nepristrasno suđenje svakom građaninu, bez izuzetka i razlika. Domaći i međunarodni stručnjaci saglasni su u oceni da je najveći kočničar oslobodjenja pravosuđa od uticaja aktuelne političke vlasti postojeći način izbora sudija i tužilaca.

Izbor sudija i tužilaca je regulisan najvišim pravnim aktom – Ustavom Srbije. Sudije bira Narodna skupština na trogodišnji period (tzv. prvi ili probni mandat), nakon čega ih na stalnu